

КИЇВСЬКА МІСЬКА РАДА

II СЕСІЯ IX СКЛИКАННЯ

РІШЕННЯ

07.10.2021 № 2424/2465

Про затвердження Міської цільової програми розвитку туризму в місті Києві на 2022–2024 роки

Відповідно до пункту 22 частини першої статті 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», пункту 3 статті 8 та статті 12 Закону України «Про туризм», рішення Київської міської ради від 29 жовтня 2009 року № 520/2589 «Про порядок розроблення, затвердження та виконання міських цільових програм у місті Києві», рішення Київської міської ради від 15 грудня 2011 року № 824/7060 «Про затвердження Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року» (у редакції рішення Київської міської ради від 06 липня 2017 року № 724/2886), враховуючи розпорядження виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) від 09 липня 2021 року № 1525 «Про схвалення проекту Міської цільової програми розвитку туризму в місті Києві на 2022–2024 роки», Київська міська рада

ВИРІШИЛА:

1. Затвердити Міську цільову програму розвитку туризму в місті Києві на 2022–2024 роки (далі – Програма), що додається.
2. Визначити Управління туризму та промоцій виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) відповідальним виконавцем Програми.
3. Управлінню туризму та промоцій виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації):
 - 3.1. Забезпечити виконання Програми в межах обсягу видатків, передбачених у бюджеті міста Києва на відповідні роки.
 - 3.2. Подавати Київській міській раді, Департаменту фінансів виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), Департаменту економіки та інвестицій виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації):
 - кварталні та річні звіти про виконання завдань і заходів Програми до 20 числа другого місяця, що настає за звітним періодом;

- заключний звіт про виконання завдань і заходів Програми не пізніше ніж у тримісячний строк після закінчення встановленого строку виконання Програми;

- уточнені річні звіти про виконання завдань і заходів Програми (у разі потреби) до 01 квітня року, наступного за звітним.

4. Забезпечити розміщення на Єдиному вебпорталі територіальної громади міста Києва річного (квартального) та заключного звітів про результати виконання Програми.

5. Оприлюднити це рішення у встановленому законом порядку.

6. Це рішення набирає чинності з дня його оприлюднення.

7. Контроль за виконанням цього рішення покласти на постійну комісію Київської міської ради з питань культури, туризму та суспільних комунікацій і постійну комісію Київської міської ради з питань ~~бюджету~~ соціально-економічного розвитку.

Київський міський голова

Віталій КЛИЧКО

Додаток

до рішення Київської міської ради
від 07.10.2021 № 8424/2465

МІСЬКА ЦІЛЬОВА ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В МІСТІ КИЄВІ НА 2022–2024 РОКИ

1. ПАСПОРТ МІСЬКОЇ ЦІЛЬОВОЇ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В МІСТІ КИЄВІ НА 2022–2024 РОКИ

1	Мета програми	Підвищення конкурентоспроможності міста Києва як туристичного центру європейського рівня, збільшення туристичних потоків і підвищення прибутковості сфери в умовах процесів, спричинених пандемією COVID-19, її кризовими наслідками та вимушеними обмежувальними заходами, шляхом забезпечення ефективної організаційної та фінансової підтримки з урахуванням потреб та інтересів різних цільових груп
2	Оперативні цілі, визначені Стратегією розвитку міста Києва (іншими стратегічними документами), на досягнення яких спрямована програма	Збільшення кількості туристів. Збільшення тривалості та покращення комфорту перебування туристів. Підвищення ефективності управління туристичною сферою
3	Дата, номер і назва розпорядчого документа про розроблення проекту програми	Розпорядження виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) від 23 березня 2021 року № 658 «Про підготовку міської цільової програми розвитку туризму в м. Києві на 2022–2024 роки»
4	Розробник програми	Управління туризму та промоцій виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), Комунальна науково-дослідна установа «Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку міста»
5	Відповідальний виконавець програми	Управління туризму та промоцій виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) (далі – Управління туризму та промоцій)
6	Співвиконавці програми	Комунальне некомерційне підприємство виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) «Київський центр розвитку туризму» (далі – КНП «КЦРТ»)
7	Строки реалізації програми	2022–2024 роки

8	Обсяги фінансових ресурсів, необхідних для реалізації програми	Всього, (тис. грн)	У тому числі за роками (тис. грн)		
			2022 рік	2023 рік	2024 рік
	Всього	118975,0	36378,0	39519,0	43078,0
	у тому числі за джерелами				
8.1	державний бюджет	-	-	-	-
8.2	бюджет міста Києва	106075,0	32578,0	35269,0	38228,0
8.3	інші джерела	12900,0	3800,0	4250,0	4850,0

2. ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМ, НА РОЗВ'ЯЗАННЯ ЯКИХ СПРЯМОВАНА ПРОГРАМА

Туризм – одне з найбільш динамічних явищ у світовій економіці, рушійна сила національного та місцевого розвитку. Він істотно впливає на такі сектори економіки, як транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, виробництво товарів широкого вжитку. Саме визначення туризму одним із основних пріоритетів держави, впровадження економіко-правових механізмів успішного ведення туристичного бізнесу, інвестиційних механізмів розвитку туристичної інфраструктури, інформаційно-маркетингових заходів з формування туристичного іміджу України є основним завданням державної політики відповідно до Стратегії розвитку туризму та курортів до 2027 року.

Важливе значення сфера туризму має для розвитку окремих територій держави. Із зростанням ролі міст як туристичних дестинацій дедалі більшої ваги на міжнародному, національному та регіональному рівнях набуває міський туризм як найбільш прибутковий і динамічний напрям.

Місто Київ продовжує посідати особливе місце серед міст України в туристичній галузі, враховуючи його значний туристичний потенціал і статус столиці. Сучасна столиця України, де сьогодні мешкає понад 2,9 млн осіб, входить до числа десяти найбільших міст Європи і є політичним, культурним, соціально-економічним та освітньо-науковим центром країни. Незважаючи на кризову ситуацію в Україні та світі, місто Київ посіло у 2020 році друге місце у світовому рейтингу від «Big 7 Travel» серед 50 кращих куточків планети, які варто відвідати туристам у 2020 році, та отримало знак відповідності «Безпечні подорожі» (Safe Travels Stamp) від Всесвітньої ради з туризму та подорожей (WTTC), який визнає міжнародні протоколи безпеки, розроблені для просування соціально відповідального бізнесу в індустрії туризму та гостинності.

Іноземними відвідувачами міста Києва протягом 2018–2020 років переважно (за кількістю відвідувачів) були громадяни Республіки Білорусь, Держави Ізраїлю, Німеччини, Турецької Республіки, Сполучених Штатів Америки, Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії, Республіки Польщі, Французької Республіки, Італійської Республіки, Азербайджанської Республіки, Республіки Індії та Литовської Республіки

(60% загального потоку іноземців, які відвідали місто Київ). Переважно ці особи подорожують з діловою метою, для лікування, відпочинку, дозвілля та ознайомлення з місцевою культурою.

Внутрішні туристи найчастіше відвідують місто Київ із службовими, діловими цілями, з метою навчання, для відпочинку чи проведення дозвілля, а також лікування.

Відповідно до соціологічних досліджень туристичних потоків до міста Києва у 2019 році вікова структура відвідувачів столиці така: особи молодші за 18 років – 4% іноземних і 9% внутрішніх туристів; від 18 до 34 років – 57% іноземних і 56% внутрішніх туристів; від 35 до 55 років – 34% іноземних і 3% внутрішніх туристів; старші за 56 років – по 5% іноземних і внутрішніх туристів¹.

Завдяки туризму у столиці забезпечуються надходження до бюджету міста: зокрема, за 2018–2019 роки місто отримало тільки від туристичного збору близько 100 млн грн, а завдяки комплексності туристичних послуг і мультиплікативному ефекту від туризму стимулюється розвиток супутніх видів діяльності, підвищується привабливість столиці для підприємництва і ділової співпраці; створюються умови для припливу іноземного капіталу в національну економіку; утворюються нові робочі місця та формується позитивний імідж столиці як в Україні, так і на міжнародній арені.

Водночас установа окремих країнами світу ряду обмежень протягом березня–червня 2020 року щодо внутрішнього та зовнішнього пересування та безпосередньої взаємодії між людьми практично призвело до відсутності туристичних потоків через непередбачуваність загрози та непрогнозованість подальшої ситуації поширення пандемії COVID-19.

За даними Державної прикордонної служби України, місто Київ у 2020 році відвідали 498,9 тис. іноземних туристів, що на 75% менше, ніж за аналогічний період минулого року (2001,8 тис. осіб). Кількість внутрішніх туристів у 2020 році також зменшилася на 33% порівняно з попереднім роком (близько 3 млн осіб).

Туристичний збір, що є важливим джерелом наповнення місцевого бюджету, за 2020 рік скоротився на 46% порівняно з 2019 роком і становив 34,693 млн грн¹.

Таким чином, основною проблемою, на вирішення якої спрямована Міська цільова програма розвитку туризму в місті Києві на 2022–2024 роки (далі – Програма), є зменшення туристичних потоків до міста Києва (мала кількість зовнішніх і внутрішніх туристів), зокрема і у зв'язку з установленням карантинних обмежень, спричинених поширенням пандемії COVID-19.

Розвиток туристичної галузі у столиці здійснюється шляхом реалізації Програми, основою для розробки якої є Конституція України, міжнародно-

¹ Джерело: Головне управління статистики у місті Києві.

правові акти, ратифіковані Верховною Радою України, закони України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», «Про туризм», рішення Київської міської ради від 29 жовтня 2009 року № 520/2589 «Про Порядок розроблення, затвердження та виконання міських цільових програм у місті Києві» (у редакції рішення Київської міської ради від 12 листопада 2019 року № 65/7638) та від 15 грудня 2011 року № 824/7060 «Про затвердження Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року» (у редакції рішення Київської міської ради від 06 липня 2017 року № 724/2886) (далі – Стратегія розвитку міста Києва до 2025 року).

У 2021 році завершується виконання Міської цільової програми розвитку туризму в місті Києві на 2019–2021 роки, затвердженої рішенням Київської міської ради від 18.12.2018 № 470/6521 (далі – Міська цільова програма розвитку туризму в місті Києві на 2019–2021 роки).

Протягом дії Міської цільової програми розвитку туризму в місті Києві на 2019–2021 роки забезпечено виконання 56% запланованих заходів. Серед основних досягнень: сформовано маркетингову стратегію розвитку туризму в місті Києві та забезпечено послідовну реалізацію її концепції «9-Я» в рамках заходів програми; наповнення та просування туристичного порталу (<https://kyivcitytravel.com.ua/>) та офіційних сторінок у соціальних мережах (YouTube, Instagram, Telegram, Facebook, TikTok, Twitter); для популяризації та підтримки розвитку внутрішнього туризму в Україні започатковано постійно діючу рубрику «Україна – дивовижна країна» (у Facebook); забезпечено виготовлення 3 нових і транслювання в інформаційних ресурсах України та міст-партнерів за кордоном (перехресна промоція) 10 відеороликів про туристичний потенціал столиці; проведено рекламну кампанію туристичних можливостей міста Києва в інтернет-ресурсах авіакомпанії «Ryanair» та в міжнародних аеропортах України; взято участь у 9 міжнародних виставкових заходах; реалізовано окремі презентаційні заходи щодо туристичного потенціалу міста Києва у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії (м. Лондон) та в Республіці Ірландії (м. Дублін); налагоджено співпрацю зі Всесвітньою туристичною організацією (UNWTO) та забезпечено членство в міжнародних організаціях «ІССА» і «European Cities Marketing»; організовано рекламно-інформаційні престури для представників туристичної галузі та ЗМІ до міста Києва; проведено заходи з ділового та інших видів туризму міжнародного рівня, зокрема: Жіночий туристичний форум «Tourism Women Forum», Міжнародний форум медичного туризму «Global Healthcare Travel Forum 2020» тощо; започатковано щорічну спеціалізовану премію «Tourism Awards»; у рамках розвитку туристичної інфраструктури забезпечено створення та обслуговування мережі об'єктів туристичної навігації містом, яка на сьогодні налічує близько 128 об'єктів (пілони та вказівники); створено два нові туристично-інформаційні центри; розпочато процес формування мережі туристично-інформаційних центрів в оновленому smart-форматі шляхом установлення сенсорних терміналів для

самообслуговування мешканців і гостей міста (встановлено три термінали); проведено інвентаризацію об'єктів туристичної інфраструктури міста; розпочато проєкт формування безбар'єрного туристичного середовища столиці, зокрема виготовлено та встановлено першу 3D-модель собору Софії Київської на Софійській площі для осіб із порушенням зору із застосуванням шрифту Брайля, заплановано подальше створення та встановлення інших мінімакетів об'єктів туристичної привабливості з включенням їх відвідування в рамках нового туристичного маршруту для осіб з інвалідністю (з порушеннями зору); для надання оперативної допомоги туристам під час перебування в місті Києві забезпечувалось функціонування гарячої телефонної лінії та юридичної підтримки; запроваджено курси вдосконалення майстерності екскурсоводів і гідів-перекладачів міста Києва з метою розвитку екскурсійної справи та підвищення кваліфікації екскурсоводів та гідів-перекладачів; започатковано навчальну програму для волонтерів «Академія гостинності»; запущено новий щотижневий промоційний екскурсійний проєкт «Kyiv City Travel» для гостей і мешканців міста англійською та українською мовами (безкоштовний); розроблено ряд нових тематичних екскурсійних продуктів по м. Києву; створено нову концептуальну лінійку сувенірної продукції та брендований аромат столиці «Київський каштан»; створено та презентовано новий гастрономічний продукт «Kyiv Pie» як результат роботи найкращих кухарів України та нові гастрономічні тури містом; для гостей і мешканців міста створено туристичні путівники з чотирьох найпопулярніших у місті Києві видів туризму (подієвий, гастрономічний, медичний та історичний); з метою вдосконалення нормативно-правової бази у сфері туризму надано пропозиції щодо внесення змін до законодавчих актів; створено Координаційну раду з туризму та іміджевої політики виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) як ефективну платформу регулярної взаємодії з представниками туристичної сфери та вирішення проблемних галузевих питань тощо.

Основною причиною невиконання або часткового виконання окремих заходів є відсутність відповідного фінансування. Так, у 2019 році з бюджету міста було профінансовано лише 23% від планового обсягу видатків на реалізацію заходів Міської цільової програми розвитку туризму в місті Києві на 2019–2021 роки, при цьому забезпечено реалізацію 48% заходів. Протягом 2020 року заходи, пов'язані з пересуванням через кордон, та заходи масового характеру не були реалізовані через поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19 і встановлення відповідних карантинних обмежень. Окрім цього, через впровадження надзвичайної ситуації в місті Києві відбувся значний перерозподіл видатків з місцевого бюджету на заходи, вкрай важливі в умовах карантину. Так, у 2020 році було профінансовано лише 9,5% від планового обсягу видатків, при цьому забезпечено реалізацію майже 69% запланованих заходів завдяки ефективному управлінню, адаптивним заходам і співпраці з партнерами.

Отже, врахування потреб та інтересів зовнішніх і внутрішніх туристів, максимально ефективного використання туристичного потенціалу для розвитку різних видів туризму, формування позитивного іміджу міста Києва як туристичної столиці європейського рівня і, як наслідок, збільшення туристичних потоків до міста є головними завданнями, на вирішення яких спрямовані заходи програми.

Програма відповідає оперативним цілям сектору 1.5 «Туризм» Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року. Її виконання сприятиме підвищенню рівня конкурентоспроможності міста Києва та забезпеченню виконання оперативних цілей Стратегії, спрямованих на збільшення кількості туристів, збільшення тривалості та покращення комфорту перебування туристів, вдосконалення нормативно-правової бази у сфері туризму, підвищення ефективності управління туристичною сферою.

Заходи цієї програми передбачають фінансування з бюджету міста Києва та частково з інших джерел, не заборонених законодавством України. Наразі у зв'язку зі складною економічною ситуацією в країні, викликану поширенням COVID-19, обмежені можливості фінансування заходів програми з інших джерел. Водночас постійно проводиться робота щодо залучення інвестиційних коштів.

3. ВИЗНАЧЕННЯ МЕТИ ПРОГРАМИ

Метою програми є підвищення конкурентоспроможності міста Києва як туристичного центру європейського рівня, збільшення туристичних потоків та підвищення прибутковості сфери в умовах процесів, спричинених пандемією COVID-19, її кризовими наслідками та вимушеними обмежувальними заходами, шляхом забезпечення ефективної організаційної та фінансової підтримки з урахуванням потреб та інтересів різних цільових груп.

4. ОБҐРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ І ЗАСОБІВ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ, ОБСЯГІВ І ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ, СТРОКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

На основі аналізу статистичних даних, запитів гостей і мешканців міста, результатів реалізації заходів попередньої цільової програми, існуючих тенденцій, проблем і з урахуванням стратегічних завдань, окреслених у програмних документах державного та загальноміського рівнів, визначено напрями, пріоритетні завдання та розроблено програмні заходи на 2022–2024 роки.

Програма спрямована на збільшення кількості туристів через виконання таких завдань:

1. Просування міста Києва як туристичного центру.

Розробка маркетингової концепції розвитку туризму в місті Києві на 2022–2024 роки дозволить реалізувати ряд дієвих маркетингових заходів з чітким баченням і позиціонуванням унікальності київського туристичного продукту, дозволить збільшити інтерес з боку потенційних туристів, басів, провідних туристичних операторів світу до туристичного потенціалу міста Києва, визначити пріоритетні для міста напрями та країни для подальшого просування. Наприклад, згідно зі статистичними даним Світового банку, більшість туристів у світі – європейці й азіати. Китайці вливають у туристичну галузь інших країн \$ 165 млрд. Американці на другому місці – \$ 145,7 млрд, на третьому Німеччина – \$ 106,6 млрд.

Просуванню туристичного потенціалу та бренду міста сприятиме проведення ряду PR-заходів та участь у міжнародних туристичних подіях (ярмарках, конференціях тощо). Зокрема, участь у міжнародних виставкових заходах в Україні та за кордоном з метою популяризації туристичних можливостей міста Києва дає можливість охопити широку аудиторію (до 100 тис. осіб на один захід) професіоналів сфери туризму (туроператори, турагенти, авіакомпанії, готельєри, ресторатори тощо), які популяризуватимуть місто Київ як перспективний туристичний напрям серед іноземних туристів як на короткострокову, так і довгострокову перспективу. Наприклад, розвиток окремих напрямів туризму (діловий, медичний) дозволить втричі збільшити середню тривалість перебування туристів.

Не менш масштабними є проведення днів Києва за кордоном шляхом організації презентацій, зустрічей, мистецьких, художніх і фотовиставок, тематикою яких є місто Київ і його туристична привабливість (у середньому до 60 тис. відвідувачів одного заходу). Подібні заходи підвищують рівень обізнаності потенційних іноземних туристів з основними сучасними атракціями міста та культурно-історичною спадщиною, сприяють формуванню інтересу до України в цілому та її столиці як культурного центру та безпечного місця для подорожей.

Поширення серед туристів і партнерів промоційної поліграфічної і сувенірної продукції в рамках вищезазначених заходів, а також серед гостей столиці в межах розвитку внутрішнього туризму також стимулює інтерес потенційних туристів до міста Києва та залишає приємні спогади та бажання повторного відвідування серед гостей столиці. Сувенірна продукція є найдоступнішим і ненав'язливим видом реклами, що дозволяє налагодити довірчі відносини з отримувачем, а також викликати запам'ятовування бренду на підсвідомому рівні.

2. Реалізації іміджевої політики міста як туристичної столиці європейського рівня.

Організація реклами туристичних можливостей міста Києва (виготовлення та розміщення таргетованої реклами на провідних інтернет-ресурсах) дозволяє донести інформацію про туристичний потенціал міста

Києва більшій аудиторії та розрахувати зацікавленість у тому чи іншому туристичному продукті.

Виготовлення та організація транслявання промоційних роликів на відеобордах у місцях, найбільш відвідуваних гостями та мешканцями міст в Україні та за кордоном, у ЗМІ України та світу, на ресурсах туристичного порталу міста та офіційних сторінках у соціальних мережах формує зацікавленість у потенційного туриста, впізнаваність і позитивний імідж. Для прикладу, трансляція 10-секундного промоційного відео в аеропортах: пасажирообіг таких аеропортів, як Варшава-Шопен (Польща) – 17 млн на рік, Ференца Ліста (Угорщина) – 13 млн на рік, Данила Галицького (Україна) – 2 млн на рік.

Організація перехресної промоції міста Києва з іншими туристичними DESTINATION (містами-побратимами / містами-партнерами) як маркетинговий інструмент дозволяє обмінюватися та/або спільно проводити крос-промоційні заходи на принципах взаємообміну, що інколи не потребує витрат.

Презентація туристичного потенціалу міста шляхом проведення проматурів за кордоном, організації рекламно-інформаційних та престурів для представників туристичної галузі, ЗМІ та відомих блогерів міста Києва. Рекламу в соціальних мережах у блогерів сприймається як порада доброго знайомого, а не чергове нав'язування, що сприяє формуванню довіри до бренду міста Києва та збільшенню зацікавленості туристів.

3. Розвиток сучасних видів туризму.

Враховуючи статистичні дані, аналіз ресурсного потенціалу, первинну інформацію від компаній-партнерів і громадських об'єднань у сфері туризму, соціологічні дослідження попередніх років, на період реалізації Програми було визначено ряд перспективних видів туризму, зокрема: культурно-пізнавальний, релігійний, дитячий і сімейний, молодіжний, діловий, медичний, спортивний тощо.

За даними соціологічних досліджень туристичних потоків до міста Києва у 2019 році², більше ніж 50% як внутрішніх, так і іноземних туристів надають перевагу відвідуванню в місті Києві театрів, релігійних об'єктів, пам'яток архітектури тощо, що свідчить про перспективність подальшого розвитку культурно-пізнавального та релігійного туризму. Ресурсний потенціал столиці для цих видів туризму становить 39 пам'яток міжнародного та понад 2000 – національного та місцевого значення, понад 100 музеїв, 21 театр, 139 бібліотек, 9 концертних закладів, цирк, а також велику кількість релігійних об'єктів, серед яких особливе місце посідають собор Святої Софії з прилеглими монастирськими спорудами та Києво-Печерська лавра, що внесені до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, Андріївська церква, церква Успіння Богородиці Пирогощої, Михайлівський Золотоверхий собор, Свято-Іллінська церква, Кирилівська церква, які є одними із

² Джерело: Управління туризму та промоцій виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації). Соціологічне дослідження туристичних потоків до міста Києва, 2019 рік.

³найдавніших православних храмів Європи, храм Святителя Миколи Чудотворця – перший та єдиний храм у Європі, розташований безпосередньо в акваторії Дніпра. Загалом місто Київ є релігійно толерантним містом, де діють 27 конфесій, найбільші з яких – православ'я, католицизм і протестантизм.

Для розвитку дитячого та сімейного відпочинку місто Київ має такі ресурси, як Національний природний парк «Голосіївський», Київський зоологічний парк загальнодержавного значення (Київський зоопарк) (понад 600 тис. відвідувачів на рік), екскурсійні та прогулянкові рейси по Дніпру від Державного Київського річкового порту Українського міжгалузевого державного об'єднання річкового флоту «УКРРІЧФЛОТ» (Київського річкового порту), різноманітні музеї та інші заклади міста з інтерактивними розвагами: науково-освітній заклад «Київський планетарій» з дитячою астростудією та астрошколою; благодійна організація «Благодійний фонд «Музей «Історія становлення української нації» з мультимедійними програмами; Національний музей Тараса Шевченка з центром дитячої творчості; товариство з обмеженою відповідальністю «Музей науки і техніки «Експериментаріум»; Державний музей іграшки; Національний науково-природничий музей Національної академії наук України з мінізоопарком і багато інших.

За даними соціологічних досліджень у 2019 році², серед іноземних (57%) та внутрішніх (56%) туристів переважають особи віком від 18 до 34 років, що враховано при формуванні заходів, спрямованих на розвиток молодіжного туризму. Для молоді місто цікаве численними артоб'єктами сучасної урбаністики – муралами, скульптурами, фонтанами-атракціонами, численними молодіжними тематичними закладами, фестивалями. Серед останніх варто звернути увагу на міжнародні музичні («Kyiv Music Fest», «Atlas Weekend», «UPARK» та ін.) та кінофестивалі («Молодість», Київський міжнародний фестиваль короткометражних фільмів та ін.). Широкий вибір тематичних клубів та інших закладів для молодіжного дозвілля. Для комфортного огляду міста доступний сервіс bike sharing від «Next Bike», який дозволяє взяти в оренду велосипед, користуючись мобільним додатком. Також у місті Києві існує можливість довгострокової та короткострокової (car sharing) оренди автомобіля.

Місто Київ має значний потенціал для розвитку ділового туризму. Потенційними споживачами послуг у рамках розвитку ділового туризму на міжнародному рівні є іноземні туристи віком від 35 до 55 років, які становлять 34% потоку іноземних туристів. Щороку в місті проходить більше ніж 1500 бізнес-івентів, що свідчить про зацікавленість бізнесу в українській столиці. Для проведення ділових заходів у місті нараховується понад 500 конференц-холів, працюють 4 експоцентри: Національний комплекс «Експоцентр

² Джерело: Управління туризму та промоцій виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації). Соціологічне дослідження туристичних потоків до міста Києва, 2019 рік.

України», Національний центр «Український дім», Міжнародний виставковий центр та «КиївЕкспоПлаза», діє понад 30 бізнес-центрів, 25 великих готелів, до інфраструктури яких входять бізнес-центри і конференц-зали.

Завдяки наявності потужної мережі клінік різної спеціалізації та для різних вікових категорій клієнтів (понад 700 клінік, які увійшли до рейтингу doc.ua), із сучасним обладнанням і висококваліфікованим персоналом, де застосовують європейські протоколи лікування, надають якісний сервіс за помірною ціною та організовують якісний супровід іноземних пацієнтів, місто Київ може стати одним із перспективних міст на світовому ринку медичного туризму. Високий попит серед іноземних гостей столиці існує на послуги з офтальмології, стоматології, кардіохірургії, пластичної хірургії, естетичної медицини та косметології, репродуктивної медицини, клітинної терапії тощо. До міста Києва приїжджають іноземні пацієнти із Ізраїлю, Іспанії, Італії, багатьох східних країн, зокрема із Бахрейну, Саудівської Аравії, Іраку, ОАЕ, Кувейту, Казахстану, Узбекистану, Грузії. Розвивається ще один напрям, який, за прогнозами експертів, матиме високий попит протягом ще тривалого часу, – лікувальні та реабілітаційні програми для людей, що хворіють або перехворіли на COVID і мають ряд ускладнень. Саме такі програми пропонують окремі клініки міста Києва з дотриманням усіх діючих вимог і протоколів.

Перспективним напрямом для міста завдяки розвиненій інфраструктурі об'єктів для проведення спортивних заходів та активного відпочинку є спортивний туризм. У місті Києві налічується близько 4,5 тисяч спортивних споруд різних форм власності, які матимуть можливість додаткових капіталовкладень на їх підтримку та розвиток за умови перспективності для використання в рамках спортивного туризму. Зокрема, функціонують 29 стадіонів, 70 плавальних басейнів, 678 спортивних залів, 9 спортивних льодових споруд, велотрек, 2477 спортивних майданчиків, 978 приміщень для проведення фізкультурно-оздоровчої роботи, 221 стрілецький тир, обладнані численні рекреаційні, бігові та велосипедні доріжки в парках міста.

Популяризація та відзначення професійного свята Всесвітнього дня туризму та Дня туризму в Україні, сприяння проведенню в місті та участь у великих культурних, спортивних, ділових подіях і заходах (фестивалів, виставок, ярмарків, конференцій тощо), а також їх включення до календаря подій міста Києва на інформаційних туристичних ресурсах столиці, забезпечення функціонування конвеншн-бюро міста, презентація ділового потенціалу столиці в Україні та за кордоном і ряд інших заходів Програми є дієвими інструментами сприяння розвитку сучасних видів туризму в місті Києві.

Наступним пріоритетом є збільшення тривалості та покращення комфорту перебування туристів, яке планується досягти через виконання завдань, пов'язаних з удосконаленням інфраструктури туризму та підвищенням рівня сервісного обслуговування туристів.

4. Удосконалення туристичної інфраструктури.

Облаштування зупинок туристично-екскурсійного транспорту, розробка схем організації дорожнього руху забезпечуватиме надання якісних екскурсійних послуг у місті Києві, сприятиме забезпеченню доступу туристів до найвідоміших туристичних локацій міста.

Забезпечення основних туристичних місць навігацією (встановлення нових та обслуговування існуючих туристичних пілонів і вказівників туристичних об'єктів з елементами цифровізації) з урахуванням потреб різних груп туристів, створення нових і забезпечення функціонування існуючих туристично-інформаційних центрів, у т. ч. в оновленому smart-форматі, шляхом встановлення терміналів (infopoint) у місцях максимальної локалізації потенційних туристів, забезпечить гостей і мешканців столиці якісними інформаційними й іншими супутніми послугами, сприятиме розвитку туристичної інфраструктури, популяризації іміджу міста Києва як туристичної столиці європейського рівня. Враховуючи недостатню кількість туристично-інформаційних центрів (2 стандартного формату та 2 у форматі інформаційних терміналів (infopoint), а також достатньо застарілий формат і стан об'єктів туристичної навігації (понад 100 пілонів і вказівників), які потребують заміни чи капітального ремонту, реалізація вищезазначених заходів у край необхідна.

Виготовлення, встановлення та обслуговування мінімакетів туристично привабливих об'єктів із застосуванням шрифту Брайля для осіб з інвалідністю (порушеннями зору) сприятиме покращенню доступності вищезазначених осіб до історико-архітектурних споруд найвидатніших і найвідоміших об'єктів туристичної привабливості міста Києва, що забезпечить розвиток інклюзивного виду туризму та надання доступної інформації щодо туристичного потенціалу міста. На сьогодні в місті існує лише один об'єкт із застосуванням шрифту Брайля – мінімакет Софії Київської.

Створення та облаштування інклюзивних туристичних маршрутів для маломобільних груп користувачів, у т. ч. осіб з інвалідністю (з порушеннями зору), із включенням до маршруту локацій зі встановленими мінімоделями туристичних об'єктів і застосування шрифту Брайля, забезпечить формування інклюзивного туристичного середовища, збільшення потоків туристів і популяризацію культурно-пізнавального виду туризму в місті Києві.

Виготовлення, встановлення та обслуговування 3D-конструкцій логотипа міста Києва, у т. ч. на в'їздах у місто, забезпечить формування позитивного іміджу столиці України як сучасного туристичного міста, створення фотозон із логотипом сприятиме популяризації туристичного потенціалу та поширенню впізнаваності туристичного бренду міста Києва серед внутрішніх та іноземних туристів.

5. Підвищення якості сервісу обслуговування туристів. Діджиталізація туризму.

Забезпечення подальшого наповнення, модернізації та просування туристичного порталу міста Києва дозволяє надавати туристам необхідну та актуальну інформацію. Наприклад, відповідно до запитів попередніх років користувачам цікаві туристичні новини й актуальні події у місті.

Модернізація та обслуговування мобільного додатка «Kyiv City Travel» на платформі Android та IOS з широким спектром функцій, у т. ч. з функцією мобільного гіда по туристичних маршрутах.

Реалізація комплексу заходів (практичні семінари, конференції тощо, у т. ч. онлайн) з метою підвищення якості надання туристичних послуг і рівня безпеки перебування гостей і мешканців у місті Києві в рамках проєкту «Академія гостинності» має на меті організацію низки заходів, спрямованих на інформаційне та практичне забезпечення внутрішніх та іноземних туристів щодо умов перебування, дій у кризових ситуаціях тощо шляхом підготовки постійно діючих консультантів.

Одним із наступних пріоритетів розвитку туристичної галузі міста Києва є необхідність підвищення ефективності управління туристичною сферою, що планується досягнути через виконання ряду завдань, пов'язаних з міжнародною співпрацею в сфері туризму, обміном досвідом, проведенням статистичних і маркетингових досліджень тощо.

6. Обмін досвідом і співпраця щодо розвитку туристичної галузі з міжнародними туристичними організаціями, іншими містами України та світу.

Забезпечення членства в міжнародних туристичних організаціях з метою здійснення співпраці й обміну досвідом щодо розвитку туристичної галузі дає доступ до професійних платформ, надає можливість залучати до міста великі події та заходи, розвивати місто Київ як центр ділового туризму в Україні.

Організація різноформатних заходів для обміну досвідом з іншими містами щодо підвищення ефективності розвитку та муніципального управління туристичною сферою міста, а також організація та проведення семінарів, форумів, нарад, конференцій тощо з питань розвитку різних видів туризму в місті Києві для представників приватного сектору, громадських об'єднань (у т. ч. організація щорічних стратегічних сесій з основними стейкхолдерами), за результатами реалізації аналогічних заходів в рамках Міської цільової програми розвитку туризму в місті Києві на 201–2021 роки, є ефективними платформами для формування державно-приватного партнерства при вирішенні проблемних питань галузі та напрацювання позитивного досвіду створення та реалізації спільних ініціатив і різноформатних проєктів з розвитку туризму.

7. Створення умов для підтримки ініціатив щодо розвитку туризму в місті Києві.

Надання грантів на конкурсній основі для підтримки проєктів/ініціатив у сфері туризму сприятиме реалізації консолідованих ідей у туристичній сфері

міста Києва, надасть можливість місту підтримувати активних мешканців і громадські об'єднання, що посилять взаємодію у громаді.

Присудження та організація вручення премій (відзнак) кращим представникам сфери гостинності міста Києва (готельєрам, рестораторам, сервісним організаціям) за вагомий внесок у професійний розвиток власного персоналу та сфери в цілому стимулюватиме перехід на новий рівень якості послуг, і, як результат, сприятиме формуванню позитивного іміджу міста в очах гостей європейської столиці.

8. Удосконалення системи моніторингу й аналізу розвитку туристичної сфери міста.

Проведення соціологічних та/або маркетингових досліджень у сфері туризму дозволить на базі зібраної інформації формувати портрет цільової аудиторії, якісно планувати наступні кроки промоції міста й обирати інструменти просування, які працюють на збільшення туристичних потоків до столиці.

Збір та опрацювання статистичних даних щодо обсягів туристичних потоків до міста Києва відповідно до інформації операторів мобільного зв'язку («Lifecell», «Kyivstar», «Vodafone») дозволить визначити ефективність реалізованих рекламних кампаній, вирахувати статистичні дані щодо трафіку туристів до міста Києва під час проведення масштабних культурних, спортивних подій і заходів. Також удосконалення системи збору й обробки статистичних даних щодо закладів туристичної інфраструктури з використанням сучасного програмного продукту дозволяє здійснювати автоматизований пошук, акумулювання, обробку та виведення у графічному й інших форматах актуальної інформації щодо унікальної пропозиції туристам у місті Києві для подальшого її аналізу та цільового використання.

Реалізація дієвих маркетингових заходів із чітким баченням і позиціонуванням унікальності київського туристичного продукту дозволить збільшити інтерес провідних туристичних операторів світу, потенційних внутрішніх і зовнішніх туристів до туристичного потенціалу міста Києва. Збільшення кількості туристів у свою чергу має прямий вплив на рівень надходжень до бюджету від туристичної діяльності та від споживання туристами супутніх товарів і послуг, а також на зростання кількості робочих місць в столичних підприємствах туристичної та суміжних сфер.

Виконання заходів Програми передбачається за рахунок коштів бюджету міста Києва й інших джерел, не заборонених законодавством України. Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми, становить 118975 тис. грн.

Таблиця 1

Обсяг і джерела фінансування Міської цільової програми розвитку туризму в місті Києві на 2022–2024 роки

Обсяг коштів, які пропонується залучити на виконання програми, тис. грн	Етапи виконання програми			Усього витрат на виконання програми (тис. грн)
	2022 рік	2023 рік	2024 рік	
Обсяг ресурсів, усього, у тому числі:	36378,0	39519,0	43078,0	118975,0
державний бюджет	-	-	-	-
бюджет міста Києва	32578,0	35269,0	38228,0	106075,0
кошти інших джерел	3800,0	4250,0	4850,0	12900,0

Строки виконання програми – з 2022 по 2024 роки.

5. АНАЛІЗ ВПЛИВУ ЗАХОДІВ ПРОГРАМИ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ РІЗНИХ КАТЕГОРІЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ, А ТАКОЖ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Реалізація заходів Програми враховує забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків у сфері туризму, передбачених Конституцією України, нормативно-правовими актами України, а також чинними міжнародно-правовими актами (стандартами) щодо забезпечення гендерної рівності та прав людини, що підписані та ратифіковані Україною, міжнародними договорами.

Завдання та заходи програми відповідатимуть Конституції України, законам України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації» у частині забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків у доступі до туристичних послуг.

Усі категорії жінок і чоловіків незалежно від раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національної меншини, майнового стану, народження або інших ознак мають рівні права, можливості та доступ до отримання туристичних і супутніх видів послуг.

Цільовими групами Програми є мешканці міста Києва (понад 2,9 млн осіб) та гості столиці, бізнес-представники туристичної сфери та споживачі туристичних послуг різних груп і категорій (діти, молодь, доросле населення, особи з інвалідністю з урахуванням рівного доступу жінок і чоловіків до отримання послуг).

У рамках Програми передбачено заходи для забезпечення інтересів різних категорій гостей і мешканців міста, зокрема для дітей і сімейного відпочинку, для молоді та людей різних вікових категорій і соціальних груп

через розвиток різних видів туризму, доступності та безбар'єрності туристичної інфраструктури, цифрового сервісу.

У ході реалізації заходів, спрямованих на забезпечення безбар'єрності туристичного середовища, враховано інтереси маломобільних груп, зокрема передбачено створення та облаштування доступних туристичних маршрутів та інформаційного супроводу гостей і мешканців міста – жінок і чоловіків різних груп.

6. ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ І ЗАХОДІВ ПРОГРАМИ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІ ПОКАЗНИКИ

Виконання завдань і заходів Програми сприятиме збільшенню кількості внутрішніх та іноземних туристів, які відвідують місто Київ, подовженню терміну їх перебування на території міста завдяки отриманню якісних послуг відповідно до їхніх потреб, інтересів і можливостей, поінформованості щодо широкого спектру атракцій, можливості скорочення витрат часу на формування туристичного маршруту за допомогою зручної системи орієнтування.

Перелік завдань і заходів, а також результативні показники виконання Програми наведено в додатку до Програми.

7. ІНДИКАТОРИ ПРОГРАМИ

№ п/п	Назва індикатора	Одиниця виміру	Значення індикатора за роками		
			2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	4	5	6
Ключові індикатори					
1	Кількість відвідувачів:	млн осіб	4	5	6
	середньорічна кількість зовнішніх туристів	млн осіб	1,5	2	2,5
	середньорічна кількість внутрішніх туристів	млн осіб	2,5	3	3,5
2	Середня тривалість перебування туристів	днів	2,0	2,3	2,6
3	Загальна позиція міста у рейтингу «Numbeo Safety Index»	позиція в рейтингу	<150	<100	<70
4	Динаміка реальних доходів місцевого бюджету від туристичного збору (у цінах попереднього року)	%	>0	>0	>0

№ п/п	Назва індикатора	Одиниця виміру	Значення індикатора за роками		
			2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	4	5	6
5	Проведення систематичних щорічних маркетингових та аналітичних досліджень у сфері туризму	так/ні	так	Так	так
Загальні індикатори					
6	Кількість встановлених об'єктів туристичної навігації	одиниць	42	40	35
7	Кількість створених туристично-інформаційних центрів та/або встановлених інформаційних терміналів	одиниць	5	4	2
8	Кількість відвідувачів туристичного порталу міста	тис. осіб на рік	50	90	170
9	Частка доходів від туризму в ВРП міста Києва	%	>1	>1,5	>2,0
10	Кількість міжнародних інформаційних кампаній/заходів, проведених з метою просування туристичного потенціалу міста	одиниць на рік	10	10	20
11	Кількість завантажень мобільного додатка на персональні пристрої	тис. одиниць	>10	>15	>25

8. КООРДИНАЦІЯ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ХОДОМ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Координацію та контроль за ходом виконання Програми здійснює заступник голови Київської міської державної адміністрації, який згідно з розподілом обов'язків забезпечує здійснення повноважень виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) у сфері туризму.

Безпосередній контроль за виконанням завдань і заходів Програми здійснює Управління туризму та промоцій, а за цільовим та ефективним використанням коштів – головні розпорядники бюджетних коштів, які

є виконавцями заходів Програми та яким передбачені бюджетні призначення на виконання заходів програми.

Співвиконавці заходів Програми щоквартально до 01 числа другого місяця, що настає за звітним періодом, надають Управлінню туризму та промоцій узагальнені відомості про результати виконання Програми з визначенням динаміки цільових показників.

Управління туризму та промоцій надає Київській міській раді, Департаменту фінансів виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), Департаменту економіки та інвестицій виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації):

- квартальні та річний звіти про виконання завдань і заходів Програми до 20 числа другого місяця, що настає за звітним періодом;
- заключний звіт про виконання завдань і заходів Програми не пізніше ніж у тримісячний строк після закінчення встановленого строку виконання програми;
- уточнені річні звіти про виконання завдань і заходів Програми (у разі потреби) до 01 квітня року, наступного за звітним.

З урахуванням реалізації заходів Програми та виділених у кожному поточному році фінансових ресурсів співвиконавці Програми надають свої пропозиції на наступний рік щодо обсягів фінансування з обґрунтуванням до Управління туризму та промоцій.

Управління туризму та промоцій щороку здійснює обґрунтовану оцінку результатів виконання програми та в разі потреби розробляє пропозиції щодо доцільності продовження тих чи інших заходів, включення додаткових заходів і завдань, уточнення результативних показників та індикаторів програми, обсягів і джерел фінансування, переліку співвиконавців, строків виконання програми та окремих її завдань і заходів тощо.

Управління туризму та промоцій у встановлені терміни розміщує на Єдиному вебпорталі територіальної громади міста Києва річний (квартальний) звіт і заключний звіт про результати виконання Програми.

За ініціативою Київської міської ради, виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), Управління туризму та промоцій або головного розпорядника коштів Програми розгляд проміжного звіту про хід виконання Програми, ефективність реалізації її завдань і заходів, досягнення проміжних цілей та ефективність використання коштів може розглядатися на сесіях Київської міської ради та на засіданнях відповідних постійних комісій Київської міської ради протягом року в разі виникнення потреби.

Київський міський голова

Віталій КЛИЧКО

ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ І ЗАХОДІВ
МІСЬКОЇ ЦІЛЬОВОЇ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В МІСТІ КИЄВІ НА 2022–2024 РОКИ

Оперативна ціль Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року	Завдання програми	Заходи програми	Строки виконання заходу	Виконавці заходу	Джерела фінансування	Обсяги фінансування (тис. грн)	Очікуваний результат (результативні показники)			
							Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Збільшення кількості туристів	1. Просування міста Києва як туристичного центру	1.1. Розробка маркетингової концепції розвитку туризму в місті Києві на 2022–2024 роки	2022 рік	Управління туризму та промоцій	Бюджет міста Києва	Всього: 500,00 2022 – 500,00	8	9	10	11
							витрат			
							Обсяг фінансових ресурсів для розробки концепції, тис. грн	500,00	-	-
							продукту			
							Кількість розроблених маркетингових концепцій, од.	1	-	-
							ефективності			
							Середні витрати на розробку однієї маркетингової концепції, тис. грн	500,00	-	-
							якості			
							Рівень готовності розробки, %	100	-	-
	1.2. Просування туристичного потенціалу та бренду міста шляхом участі в міжнародних виставкових та інших PR-заходах в Україні та за кордоном		2022–2024 роки	Управління туризму та промоцій, КНП «КІРТ»		Всього: 24700,00 2022 – 7000,00 2023 – 8200,00 2024 – 9500,00	витрат			
							Обсяг фінансових ресурсів, тис. грн	7000,00	8200,00	9500,00
							продукту			
							Кількість міжнародних заходів, у яких взято участь, од.	4	4	4
							ефективності			
					Бюджет міста Києва	Всього: 18000,00 2022 – 5000,00 2023 – 6000,00 2024 – 7000,00	Середні витрати на участь в одному міжнародному заході, тис. грн	1750,00	2050,00	2375,00

Оперативна ціль Стратегії розвитку міста Кієва до 2025 року	Завдання програми	Заходи програми	Строки виконання заходу	Виконавці заходу	Джерела фінансування	Обсяги фінансування (тис. грн)	Очікуваний результат (результативні показники)				
							Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
							якості				
							Рівень виконання запланованих заходів, %	100	100	100	
							витрат				
							Обсяг фінансових ресурсів, тис. грн	2400,00	2700,00	2850,00	
							продукту				
							Кількість заходів, од.	3	3	3	3
							ефективності				
							Середні витрати на реалізацію одного заходу, тис. грн	800,00	900,00	950,00	
							якості				
		1.3. Проведення днів Кієва за кордоном шляхом організації презентацій, зустрічей, мистецьких, художніх і фотовиставок, тематикою яких є місто Київ і його туристична привабливість	2022–2024 роки	Управління туризму та промоцій, КНП «КЦРТ»	Інші джерела	Всього: 7000,00 2022 – 2100,00 2023 – 2400,00 2024 – 2500,00	Рівень виконання запланованих заходів, %	100	100	100	
							ефективності				
							Середні витрати на реалізацію одного заходу, тис. грн	800,00	900,00	950,00	
							якості				
							Рівень виконання запланованих заходів, %	100	100	100	
							ефективності				
							Середні витрати на реалізацію одного заходу, тис. грн	800,00	900,00	950,00	
							якості				
							Рівень виконання запланованих заходів, %	100	100	100	
							ефективності				
		1.4. Виготовлення промоційної поліграфічної та сувенірної продукції для поширення серед туристів у рамках промоційних заходів	2022–2024 роки	Управління туризму та промоцій	Бюджет міста Кієва	Всього: 3575,00 2022 – 980,00 2023 – 1170,00 2024 – 1425,00	витрат				
							Обсяг фінансових ресурсів, тис. грн	980,00	1170,00	1425,00	
							продукту				
							Кількість поліграфічної продукції, од.	4500	4000	3500	
							Кількість сувенірної продукції, од.	4000	4500	5000	
							ефективності				
							Середні витрати на виготовлення одиниці поліграфічної продукції, грн	40,0	45,0	50,0	
							Середні витрати на виготовлення одиниці сувенірної продукції, грн	200,0	220,0	250,0	
							ефективності				
							Середні витрати на виготовлення одиниці поліграфічної продукції, грн	40,0	45,0	50,0	

Оперативна ціль Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року	Завдання програми	Заходи програми	Строки виконання заходу	Виконавці заходу	Джерела фінансування	Обсяги фінансування (тис. грн)	Очікуваний результат (результативні показники)			
							Назва показника	2022	2023	2024
								рік	рік	рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
							якості			
							Питома вага виготовленої поліграфічної продукції, % до потреби	38	71	100
							Питома вага виготовленої сувенірної продукції, % до потреби	30	63	100
							витрат			
							Обсяги фінансових ресурсів, тис. грн	450,00	400,00	350,00
							продукту			
							Кількість таргетованої реклами, що виготовляється та розміщується, од.	19	22	24
							ефективності			
							Середні витрати на одну таргетовану рекламу, що виготовляється та розміщується, тис. грн	23,69	18,18	14,58
							якості			
							Динаміка кількості таргетованої реклами, що виготовляється та розміщується, до попереднього року, %	100	160	175
							витрат			
							Обсяги фінансових ресурсів, тис. грн	600,00	580,00	560,00
							продукту			
							Кількість промоційних роликів, що виготовляються, од.	2	2	2
							Кількість промоційних роликів, що транслюються, од.	2	2	2
							ефективності			
							Середні витрати на виготовлення одного промоційного ролика, тис. грн	150,00	150,00	150,00

Оперативна ціль Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року	Завдання програми	Заходи програми	Строки виконання заходу	Виконавці заходу	Джерела фінансування	Обсяги фінансування (тис. грн)	Очікуваний результат (результативні показники)			
							Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
		2.3. Організація перехресної промоції міста Києва з іншими туристичними дестинаціями (містами-побратимами/ містами-партнерами).	2022–2024 роки	Управління туризму та промоцій, КНП «КЦРТ»	Бюджет міста Києва	Всього: 1500,00 2022 – 375,00 2023 – 500,00 2024 – 625,00	Середні витрати на організацію транслювання одного промоційного ролика, тис. грн	150,00	140,00	130,00
							Питома вага виготовлених промоційних роликів, % до потреби	33	66	100
							Питома вага розміщених промоційних роликів, % до потреби	33	66	100
							витрат			
							Обсяги фінансових ресурсів, тис. грн	375,00	500,00	625,00
							Кількість перехресних промоцій, од.	3	4	5
							ефективності			
							Середні витрати на організацію однієї перехресної промоції, тис. грн	125,00	125,00	125,00
							якості			
							Динаміка кількості організованих перехресних промоцій, до попереднього року, %	110	133	125
							витрат			
							Обсяги фінансових ресурсів, тис. грн	750,00	600,00	600,00
		2.4. Презентація туристичного потенціалу міста шляхом проведення промотурів за кордоном, організації рекламно-інформаційних і прес-турів для представників туристичної галузі, ЗМІ та відомих блогерів до міста Києва	2022–2024 роки	Управління туризму та промоцій, КНП «КЦРТ»	Бюджет міста Києва	Всього: 1950,00 2022 – 750,00 2023 – 600,00 2024 – 600,00	продукту			
							Кількість турів, од.	5	4	4
							Кількість учасників турів, осіб, всього	65	70	80
							з них жінок, осіб	30	35	40
							ефективності			

Оперативна ціль Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року	Завдання програми	Заходи програми	Строки виконання заходу	Виконавці заходу	Джерела фінансування	Обсяги фінансування (тис. грн)	Очікуваний результат (результативні показники)			
							Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
		3.1. Підготовка та проведення заходів до Всесвітнього дня туризму та Дня туризму в Україні з урахуванням потреб різних груп-учасників	2022-2024 роки	Управління туризму та промоцій, КНП «КЦРТ»	Бюджет міста Києва	Всього: 600,00 2022 – 200,00 2023 – 200,00 2024 – 200,00	Середні витрати на організацію одного туру, тис. грн	150,00	150,00	150,00
							Середні витрати на одного учасника туру, тис. грн	11,54	8,57	7,50
							Динаміка кількості учасників турів, до попереднього року, %	105	107	114
							Динаміка кількості турів, % до попереднього року	125	80	100
							Обсяги фінансових ресурсів, тис. грн	200,00	200,00	200,00
							Кількість заходів, од.	2	2	2
							Кількість учасників заходів, осіб	150	200	280
							ефективності	100,00	100,00	100,00
							Середні витрати на один захід, тис. грн	1,33	1,00	0,72
							Середні витрати на одного учасника заходу, тис. грн			
							якості	110	133	140
							Динаміка кількості учасників заходів, до попереднього року, %			
							Обсяги фінансових ресурсів, тис. грн	150,00	150,00	150,00
							Кількість заходів, од.	3	3	3
							ефективності	50,00	50,00	50,00
							Середні витрати на один захід, тис. грн			
							якості			
		3.2. Сприяння проведенню в місті та участі у великих культурних, спортивних, ділових подіях і заходах (наприклад фестивалів, виставок, ярмарках, конференцій тощо), а також їх включення до календаря подій міста Києва	2022-2024 роки	Управління туризму та промоцій, КНП «КЦРТ»	Бюджет міста Києва	Всього: 450,00 2022 – 150,00 2023 – 150,00 2024 – 150,00	Середні витрати на організацію одного туру, тис. грн	150,00	150,00	150,00
							Середні витрати на одного учасника туру, тис. грн	11,54	8,57	7,50
							Динаміка кількості учасників турів, до попереднього року, %	105	107	114
							Динаміка кількості турів, % до попереднього року	125	80	100
							Обсяги фінансових ресурсів, тис. грн	200,00	200,00	200,00
							Кількість заходів, од.	2	2	2
							Кількість учасників заходів, осіб	150	200	280
							ефективності	100,00	100,00	100,00
							Середні витрати на один захід, тис. грн	1,33	1,00	0,72
							Середні витрати на одного учасника заходу, тис. грн			
							якості	110	133	140
							Динаміка кількості учасників заходів, до попереднього року, %			
							Обсяги фінансових ресурсів, тис. грн	150,00	150,00	150,00
							Кількість заходів, од.	3	3	3
							ефективності	50,00	50,00	50,00
							Середні витрати на один захід, тис. грн			
							якості			

Оперативна ціль Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року	Завдання програми	Заходи програми	Строки виконання заходу	Виконавці заходу	Джерела фінансування	Обсяги фінансування (тис. грн)	Очікуваний результат (результативні показники)			
							Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
							Рівень виконання запланованих заходів, %	100	100	100
							витрат			
							Обсяги фінансових ресурсів, тис. грн	5200,00	6500,00	7600,00
							продукту			
							Кількість заходів з презентації ділового потенціалу столиці в Україні, од.	15	18	20
							Кількість заходів з презентації ділового потенціалу столиці за кордоном, од.	2	4	6
							ефективності			
							Середні витрати на один захід в Україні, тис. грн	280,00	250,00	230,00
							Середні витрати на один захід за кордоном, тис. грн	500,00	500,00	500,00
							якості			
							Динаміка реалізованих заходів в Україні, до попереднього року, %	110	120	111
							Динаміка реалізованих заходів за кордоном, до попереднього року, %	110	200	150
							витрат			
							Обсяги фінансових ресурсів, тис. грн	183,00	216,00	261,00
							продукту			
							Кількість зупинок туристично- екскурсійного транспорт, які облаштовуються, од.	35	40	45
							Кількість схем організації дорожнього руху, од.	1	-	-
							ефективності			
							Середні витрати на облаштування однієї	5,00	5,40	5,80

Оперативна ціль Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року	Завдання програми	Заходи програми	Строки виконання заходу	Виконавці заходу	Джерела фінансування	Обсяги фінансування (тис. грн)	Очікуваний результат (результативні показники)			
							Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
							зупинки туристично-екскурсійного транспорту, тис. грн			
							Середні витрати на розроблення схеми організації дорожнього руху, тис. грн	8,00	-	-
							якості			
							Питома вага облаштованих зупинок туристично-екскурсійного транспорту, % до потреби	78	89	100
							витрат			
		4.2. Забезпечення основних туристичних місць навігацією (установлення нових та обслуговування існуючих туристичних пілонів і вказівників туристичних об'єктів з елементами цифровізації) з урахуванням потреб різних груп туристів	2022–2024 роки	Управління туризму та промощі, КНП «КЦРТ»	Бюджет міста Києва	Всього: 11855,00 2022 – 3150,00 2023 – 3980,00 2024 – 4725,00	Обсяги фінансових ресурсів, тис. грн	3150,00	3980,00	4725,00
							продукту			
							Кількість нових об'єктів навігації, од.	42	40	35
							Кількість об'єктів навігації, що обслуговуються, од.	70	112	152
							ефективності			
							Середні витрати на встановлення одного нового об'єкта навігації, тис. грн	50,00	54,70	59,00
							Середні витрати на обслуговування одного об'єкта навігації, тис. грн	15,00	16,00	17,50
							якості			
							Питома вага встановлених нових об'єктів навігації, % до потреби	36	70	100
							Динаміка кількості об'єктів навігації, що обслуговуються, до попереднього року, %	110	160	136
		4.3. Створення нових і забезпечення функціонування існуючих туристично-інформаційних центрів, у т. ч. в	2022–2024 роки	Управління туризму та промощі,		Всього: 9214,00	витрат	2830,00	3214,00	3170,00
							Обсяги фінансових ресурсів, тис. грн			

Оперативна ціль Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року	Завдання програми	Заходи програми	Строки виконання заходу	Виконавці заходу	Джерела фінансування	Обсяги фінансування (тис. грн)	Очікуваний результат (результативні показники)			
							Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3 оновленому smart-форматі, шляхом установлення терміналів (infoport) у місцях максимальної локалізації потенційних туристів	4	5 КНП «КІРГ»	6	7 2022 – 2830,00 2023 – 3214,00 2024 – 3170,00	8 продукту	9	10	11
							Кількість нових туристично- інформаційних центрів, од.	2	2	2
							Кількість нових терміналів, од.	3	2	-
							Кількість туристично- інформаційних центрів, функціонування яких забезпечується, од.	2	4	6
							Кількість терміналів, що обслуговуються, од.	3	6	8
							ефективності			
							Середні витрати на створення одного нового туристично- інформаційного центру, тис. грн	600,00	600,00	600,00
							Середні витрати на встановлення одного нового терміналу, тис. грн	350,00	380,00	-
							Середні витрати на забезпечення функціонування одного туристично- інформаційного центру, тис. грн	200,00	216,00	235,00
							Середні витрати на обслуговування одного терміналу, тис. грн	60,00	65,00	70,00
							якості			
						Всього: 600,00 2022 – 200,00 2023 – 200,00 2024 – 200,00	Питома вага нових створених туристично- інформаційних центрів, % до потреби	33	67	100
							Питома вага нових встановлених терміналів, % до потреби	60	100	-
							Динаміка кількості туристично-	100	200	150

Оперативна ціль Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року	Завдання програми	Заходи програми	Строки виконання заходу	Виконавці заходу	Джерела фінансування	Обсяги фінансування (тис. грн)	Очікуваний результат (результативні показники)			
							Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
							інформаційних центрів, функціонування яких забезпечено, до попереднього року, %			
							Динаміка кількості терміналів, обслуговування яких забезпечено, до попереднього року, %	100	200	133
							витрат			
							Обсяги фінансових ресурсів, тис. грн	2858,00	1360,00	1520,00
							продукту			
							Кількість нових мінімакетів, од.	5	2	2
							Кількість мінімакетів, що обслуговуються, од.	6	8	10
							ефективності			
							Середні витрати на виготовлення та встановлення одного мінімакета, тис. грн	550,00	600,00	650,00
							Середні витрати на обслуговування одного мінімакета, тис. грн	18,00	20,00	22,00
							якості			
							Питома вага нових мінімакетів, % до потреби	56	78	100
							Динаміка кількості мінімакетів, що обслуговуються, до попереднього року, %	120	133	125
		4.5. Створення та облаштування інклюзивних туристичних маршрутів для маломобільних груп користувачів (у т. ч. осіб з інвалідністю (з порушеннями зору), шляхом включення до маршруту локацій зі встановленими мінімоделями туристичних об'єктів і застосування шрифту Брайля)	2022–2024 роки	Управління туризму та промоцій, КНП «КЦРТ»	Бюджет міста Києва	Всього: 6500,00 2022 – 2000,00 2023 – 2500,00 2024 – 2000,00	витрат	2000,00	2500,00	2000,00
							Обсяги фінансових ресурсів, тис. грн			
							продукту			
							Кількість нових маршрутів, од.	1	1	1
							ефективності			
							Середні витрати на створення та	2000,00	2500,00	2000,00

Оперативна ціль Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року	Завдання програми	Заходи програми	Строки виконання заходу	Виконавці заходу	Джерела фінансування	Обсяги фінансування (тис. грн)	Очікуваний результат (результативні показники)			
							Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
						2022 – 1500,00 2023 – 2000,00 2024 – 1500,00	облаштування одного маршруту, тис. грн якості			
					Інші джерела	Всього: 1500,00 2022 – 500,00 2023 – 500,00 2024 – 500,00	Питома вага створених та облаштованих маршрутів, % до потреби	33	66	100
		4.6. Виготовлення, встановлення та обслуговування 3D-конструкцій логотипа міста Києва на в'їздах у місто	2022–2024 роки	Управління туризму та промощі, КНП «КЦРТ»	Бюджет міста Києва	Всього: 1430,00 2022 – 500,00 2023 – 580,00 2024 – 350,00	витрат			
							Обсяги фінансових ресурсів, тис. грн	500,00	580,00	350,00
							продукту			
							Кількість нових конструкцій, що виготовляються та встановлюються, од.	1	1	-
							Кількість конструкцій, що обслуговуються, од.	3	4	5
							ефективності			
							Середні витрати на виготовлення та встановлення однієї нової конструкції, тис. грн	320,00	320,00	-
							Середні витрати на обслуговування однієї конструкції, тис. грн якості	60,00	65,00	70,00
							Питома вага кількості нових виготовлених та встановлених конструкцій, % до потреби	50	100	-
							Динаміка кількості конструкцій, що обслуговуються, до попереднього року, %	100	133	125
	5. Підвищення якості сервісу обслуговування туристів. Діджиталізація туризму	5.1. Забезпечення подальшого та модернізації просування туристичного порталу міста Києва	2022–2024 роки	Управління туризму та промощі,	Бюджет міста Києва	Всього: 600,00 2022 – 350,00	витрат			
							Обсяги фінансових ресурсів, тис. грн	350,00	150,00	100,00
							продукту			

Оперативна ціль Стратегії розвитку міста Кієва до 2025 року	Завдання програми	Заходи програми	Строки виконання заходу	Виконавці заходу	Джерела фінансування	Обсяги фінансування (тис. грн)	Очікуваний результат (результативні показники)			
							Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
							Кількість комплексних послуг з наповнення, модернізації та просування порталу, од.	1	1	1
							Кількість унікальних відвідувачів порталу, тис. осіб	50	90	170
							ефективності			
							Середні витрати на одну комплексну послугу з наповнення, модернізації та просування порталу, тис. грн	350,00	150,00	100,00
							Середні витрати на одного унікального відвідувача порталу, тис. грн	7,00	1,67	0,59
							якості			
							Динаміка кількості унікальних відвідувачів, до попереднього року, %	150	180	189
							витрат			
							Обсяги фінансових ресурсів, тис. грн	384,00	414,00	448,00
							продукту			
							Кількість комплексних послуг з модернізації та обслуговування додатка, од.	1	1	1
							Кількість користувачів мобільним додатком, тис. осіб	10	15	25
							ефективності			
							Середні витрати на одну комплексну послугу з модернізації та обслуговування додатку, тис. грн	384,00	414,00	448,00
							Середні витрати на одного користувача мобільним додатком, тис. грн	0,40	0,03	0,02

Оперативна ціль Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року	Завдання програми	Заходи програми	Строки виконання заходу	Виконавці заходу	Джерела фінансування	Обсяги фінансування (тис. грн)	Очікуваний результат (результативні показники)			
							Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
							якості			
							Динаміка кількості користувачів мобільним додатком, до попереднього року, %	140	150	166
							витрат			
							Обсяги фінансових ресурсів, тис. грн	460,00	500,00	540,00
							Кількість заходів, од.	5	5	5
							Кількість учасників заходів, осіб, всього	200	300	400
							з них жінок, осіб	100	150	200
							ефективності			
							Середні витрати на реалізацію одного заходу, тис. грн	92,00	100,00	108,00
							Середні витрати на одного учасника заходу, тис. грн	2,30	1,70	1,35
							якості			
							Динаміка кількості учасників заходів, до попереднього року, %	180	150	133
							витрат			
							Обсяг фінансових ресурсів, тис. грн	318,00	384,00	462,00
							продукту			
							Кількість міжнародних туристичних організацій, в яких планується забезпечити членство, од.	3	3	3
							ефективності			
							Середні витрати на забезпечення членства в одній міжнародній організації, тис. грн	106,00	128,00	154,00
							якості			
							Рівень виконання запланованого заходу, %	100	100	100

Оперативна ціль Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року	Завдання програми	Заходи програми	Строки виконання заходу	Виконавці заходу	Джерела фінансування	Обсяги фінансування (тис. грн)	Очікуваний результат (результативні показники)			
							Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
							витрат			
							Обсяги фінансових ресурсів, тис. грн	880,00	945,00	1000,00
							продукту			
							Кількість заходів, од.	8	9	10
							ефективності			
							Середні витрати на організацію одного заходу, тис. грн	110,00	105,00	100,00
							якості			
							Динаміка кількості проведених заходів, до попереднього року, %	105	112	111
							витрат			
		6.3. Організація та проведення семінарів, форумів, нарад, конференцій тощо з питань розвитку різних видів туризму в місті Києві для бізнес- представників туристичної сфери, громадських об'єднань (у т. ч. організація щорічних стратегічних сесій з основними стейкхолдерами)	2022–2024 роки	Управління туризму та промоцій, КНП «КЦРТ»	Бюджет міста Києва	Всього: 7800,00 2022 – 2240,00 2023 – 2600,00 2024 – 2960,00 Всього: 6000,00 2022 – 1840,0 2023 – 2000,0 2024 – 2160,0	Обсяги фінансових ресурсів, тис. грн	2240,0	2600,0	2960,0
							продукту			
							Кількість заходів, од.	4	4	4
							Кількість учасників заходів, осіб	160	200	280
							ефективності			
							Середні витрати на організацію та проведення одного заходу, тис. грн	560,00	650,00	740,00
							Середні витрати на одного учасника заходу, тис. грн	14,00	13,00	10,57
							якості			
							Динаміка кількості організацій, охоплених заходами, до попереднього року, %	110	125	140
							витрат			
	7. Створення умов для підтримки ініціатив щодо	7.1. Надання грантів на конкурсний основі для підтримки проектів/ініціатив у сфері туризму	2022–2024 роки	Управління туризму та промоцій,	Бюджет міста Києва	Всього: 2000,00	Обсяги фінансових ресурсів, тис. грн	500,00	750,00	750,00
							витрат			

Оперативна ціль Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року	Завдання програми	Заходи програми	Строки виконання заходу	Виконавці заходу	Джерела фінансування	Обсяги фінансування (тис. грн)	Очікуваний результат (результативні показники)			
							Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	розвитку туризму в місті Києві	3	4	5	6	7	8	9	10	11
							продукту			
							Кількість проєктів, які планується підтримати, од.	2	3	3
							ефективності			
							Середні витрати на один проєкт, тис. грн	250,00	250,00	250,00
							якості			
							Питома вага реалізованих проєктів, % до запланованого	100	100	100
							витрат			
							Обсяги фінансових ресурсів, тис. грн	150,00	150,00	150,00
							продукту			
							Кількість заходів із вручення премій, од.	1	1	1
							Кількість учасників конкурсу, осіб	200	250	350
							ефективності			
							Середні витрати на організацію одного заходу, тис. грн	150,00	150,00	150,00
							якості			
							Динаміка кількості учасників конкурсу, до попереднього року, %	110	125	140
	8. Удосконалення системи моніторингу й аналізу розвитку туристичної сфери міста	8.1. Проведення соціологічних та/або маркетингових досліджень у сфері туризму	2022–2024 роки	Управління туризму та промоцій	Бюджет міста Києва	Всього: 350,00 2022 – 150,00 2023 – 100,00 2024 – 100,00	Витрат			
							Обсяг фінансових ресурсів, тис. грн	150,00	100,00	100,00
							продукту			
							Кількість досліджень, од.	2	2	2
							ефективності			
							Середні витрати на проведення одного дослідження, тис. грн	75,00	50,00	50,00
							якості			
							Рівень виконання запланованих заходів, %	100	100	100
							витрат			
							Всього:			

Оперативна ціль Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року	Завдання програми	Заходи програми	Строки виконання заходу	Виконавці заходу	Джерела фінансування	Обсяги фінансування (тис. грн)	Очікуваний результат (результативні показники)			
							Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
		8.2. Збір та опрацювання статистичних даних щодо обсягів туристичних потоків до міста Києва відповідно до інформації операторів мобільного зв'язку («Lifecell», «Kyivstar», «Vodafone»)	роки	Управління туризму та промоцій	Бюджет міста Києва	1800,00 2022 – 600,00 2023 – 600,00 2024 – 600,00	Обсяг фінансових ресурсів, тис. грн	600,00	600,00	600,00
							продукту			
							Кількість заходів зі збору та опрацювання даних, од.	12	12	12
							ефективності			
							Середні витрати на один захід зі збору та опрацювання даних, тис. грн	50,00	50,00	50,00
							якості			
							Рівень виконання запланованих заходів, %	100	100	100
							витрат			
							Обсяг фінансових ресурсів, тис. грн	220,00	76,00	82,00
							продукту			
							Кількість програмних продуктів, од.	1	1	1
							Кількість закладів, охоплених моніторингом, од.	220	250	300
							ефективності			
							Середні витрати на придбання одиниці програмного продукту, тис. грн	220,00	-	-
							Середні витрати на використання одиниці програмного продукту, тис. грн	-	76,00	82,00
							якості			
Динаміка кількості закладів, охоплених моніторингом, до попереднього року, %										
РАЗОМ ПО МІСЦІ						Всього: 118975,00				

Оперативна ціль Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року 1	Завдання програми 2	Заходи програми 3	Строки виконання заходу 4	Виконавці заходу 5	Джерела фінансування 6	Обсяги фінансування (тис. грн) 7	Очікуваний результат (результативні показники)			
							Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік
							8	9	10	11
						2022 – 36378,00 2023 – 39519,00 2024 – 43078,00				
					Бюджет міста Києва	Всього: 106075,00 2022 – 32578,00 2023 – 35269,00 2024 – 38228,00				
					Інші джерела	Всього: 12900,00 2022 – 3800,00 2023 – 4250,00 2024 – 4850,00				

Київський міський голова

Віталій КЛИЧКО